

עיונים לשבת פרשת וירא עפ"י הרמב"ם

מרכז מורשת הרמב"ם רח' התנאים 6 טבריה, משרדי המרכז רח' יוחנן בן זכאי 6 טבריה, טלפקס- 04-6790632

לשאלות, הערות והארות info@harambam.org.il

לעילוי נשמת אסתר בת רחמה

חסד לאברהם

הרב שאולי גרינפלד

ננסה להבין למה הכוונה. שלוש סאים, היינו קמח בנפח של 432 ביצים. נפח של ביצה ממוצעת, הוא כ-50 סמ"ק. ואם כן, שלוש סאים קמח, פירושו 21,600 סמ"ק קמח. למעלה מעשרים ואחת ליטר! זו כמות שמתאימה לאירוע בסדר גודל של חתונה, ולא לאירוח של שלושה אנשים!!

'מעט המים' ו'פת הלחם', הפכו לסעודת ענק, מלון במנת בשר טריה, של 'בן בקר רך וטוב'. המשנה באבות⁵ מביאה את דבריו של שמאי:

"אמור מעט ועשה הרבה".

מצופה מאיתנו, להמעיט בדיבורים, ולהרבות בעשייה. הרמב"ם בפירוש המשניות, מביא את המקור לדברי שמאי, מהפסוקים שלנו:

"צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, כמו אברהם אבינו. הבטיח פת לחם אחת, והביא חמאה וחלב ובן הבקר, ושלוש סאים קמח סלת".

אברהם אבינו פועל מתוך **אהבת חסד**. מתוך רצון גדול לעזור ולתת. הוא הצליח לשכנע את 'האנשים' לחנות אצלו, ואחר כך הרעיף עליהם שפע של ברכה.

בהמשך הפרשה נאמר על אברהם⁶:

"ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם ה' א-ל-עולם".

מהו ה'אשל'? אמרו חז"ל במדרש לקח טוב⁷: אכילה, שתיה, לוויה.

אברהם אבינו לא מסתפק בהגשת 'סעודת מלכים', אלא גם טורח ללוות את האורחים. וכך כתב הרמב"ם

בפרשתנו, אנו ממשיכים ללמוד את דמותו של אברהם אבינו. כבר בתחילת הפרשה אנו נפגשים בהנהגת הכנסת האורחים של אברהם אבינו, וכך מספרת התורה¹:

"וירא אליו ה' באֵלָי מִמְרָא, והוא ישב פתח האהל כחם היום. וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, וירא וירץ לקראתם מפתח האהל, וישתחו ארצה".

רש"י בפירושו הביא את הגמרא בבא מציעא² שנותנת את הרקע למפגש של אברהם אבינו עם 'שלושת האנשים':

"אמר רבי חמא ברבי חנינא: אותו היום יום שלישי של מילה של אברהם היה".

אברהם אבינו כאוב וחלש אחרי הברית, אך מה שחשוב בעיניו הוא לקיים את מצוות הכנסת אורחים. וכך ממשיכה התורה ומתארת את פנייתו של אברהם אבינו אל 'האנשים'³:

"יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ. ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו".

אברהם אבינו מציע ל'שלושת האנשים' 'תחנת ריענון'. קצת מים, צל, פת לחם. אך מה שקורה בפועל הוא⁴:

"וימחר אברהם האֵהֶלָה אל שרה, ויאמר מהרי שלש סאים קמח לושי ועשי עגות. ואל הבקר רץ אברהם, ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער, וימחר לעשות אתו. ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם, והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו".

אברהם אבינו מבקש משרה להכין 'שלוש סאים קמח'.

1	בראשית י"ח, א - ב.	5	א, ט"ו.
2	פ"ו:.	6	בראשית כ"א, ל"ג.
3	פסוק ה'.	7	כאן.
4	פסוקים ו - ז.		

בהלכות אבל⁸:

שלושת הניסיונות האחרונים של אברהם אבינו, לפי פירוש הרמב"ם, היו במידת האכזריות:

"השמיני הרחקת הָגֵר, אחר שנבנה ממנה. והתשיעי הרחקת בנו ישמעאל... וכבר העיד הכתוב שהיה הדבר קשה עליו... אלא שקבל מצוותו יתעלה וגרשם. והעשירי עקדת יצחק".

אברהם אבינו, שכולו אהבה וחסד, מלא ברגשות עזים כלפי שפחתו ובנו. ועל אף מעשיהם הרעים והקשים, אברהם אבינו אינו מעלה על הדעת לשלח אותם מעל פניו, והוא עושה זאת בעל כורחו, כדי לקיים את רצון ה' כאשר ציווהו.

מן ראש הישיבה, והרב הראשי לישראל, הגאון הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא, בשיחה שנתן בקבר רחל¹⁶, ביאר את נבואתו של מיכה¹⁷:

"ומה ה' דורש ממך, כי אם עֲשׂוֹת מִשְׁפַּט וְאַהֲבַת חֶסֶד".

וכך אמר: "לגבי משפט כתוב: 'עֲשׂוֹת', ואילו לגבי חסד כתוב 'אַהֲבַת'. משפט צריך לבצע... חסד יש לאהוב. אדם צריך להרגיל את עצמו **לאהוב חסד**. כשבא ומזדמן לידו מעשה חסד, יעשה אותו".

קורות חייו של אברהם אבינו, הם שיעור גדול ונפלא, מהי 'אהבת חסד' אמיתית.

"שכר הלוייה מרובה מן הכל, **והוא החוק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה**. מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלוה אותן. וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכניה, שנאמר: 'וירא והנה שלשה אנשים', ולוויים יותר מהכנסתן, אמרו חכמים⁹: כל שאינו מלֵוָה כאילו שופך דמים".

אברהם אבינו עמל לחנך את ביתו אחריו למידת החסד, וכפי שמעידה התורה¹⁰:

"כי ידעתיו, למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט".

ובאמת, מדת החסד של אברהם אבינו, השתרשה בעם ישראל, והפכה לאחד המאפיינים של האומה הישראלית. כלשון הרמב"ם בהלכות מתנות עניים¹¹:

"חייבין אנו להזהר במצות צדקה יותר מכל מצות עשה, **שהצדקה סימן לצדיק, זרע אברהם אבינו**, שנאמר: 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו לעשות צדקה', ואין כסא ישראל מתכונן ודת האמת עומדת אלא בצדקה שנאמר¹²: 'בצדקה תכונני', ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה, שנאמר¹³: 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'".

וכן בסוף הלכות עבדים¹⁴:

"ואין האכזריות והעזות מצויה אלא בגוים הערלים. **אבל זרעו של אברהם אבינו**, והם ישראל שהשפיע להם הקדוש ברוך הוא טובת התורה, וציווהם בחוקים ומשפטים צדיקים, **רחמנים הם על הכל**".

ואכן הניסיונות הגדולים של אברהם אבינו היו, שהוא נדרש לנהוג באכזריות, ההפך הגמור ממידת החסד שכל כך סיגל לעצמו ולביתו, בכדי לקיים את הציווי האלוקי. המשנה באבות¹⁵ אומרת:

"עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו, ועמד בכולם, להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו".

16 נדפסה במורשה, שיחות ומאמרים, עמ' צ"ט.

17 א, ח.

8 י"ד, ב.

9 סוטה מ"ו:.

10 בראשית י"ח, י"ט.

11 י, א.

12 ישעיהו נ"ד, י"ד.

13 שם א, כ"ד.

14 ט, ח.

15 ה, ג.